

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ФАНЛАР
АКАДЕМИЯСИ МИНТАҚАВИЙ БЎЛИМИ
ХОРАЗМ МАЪМУН АКАДЕМИЯСИ**

ХОРАЗМ МАЪМУН АКАДЕМИЯСИ АХБОРОТНОМАСИ

Ахборотнома ОАК Раёсатининг 2016-йил 29-декабрдаги 223/4-сон қарори билан биология, қишлоқ хўжалиги, тарих, иқтисодиёт, филология ва архитектура фанлари бўйича докторлик диссертациялари асосий илмий натижаларини чоп этиш тавсия этилган илмий нашрлар рўйхатига киртилган

2022-6/3

Вестник Хорезмской академии Маъмуна
Издается с 2006 года

Хива-2022

Баш муҳаррир:*Абдуллаев Икром Искандарович, б.ф.д., проф.***Баш муҳаррир ўринбосари:***Ҳасанов Шодлик Бектўлатович, к.ф.н., к.и.х.***Таҳрир хайати:**

<i>Абдуллаев Икром Искандарович, б.ф.д., проф.</i>	<i>Рўзметов Бахтияр, и.ф.д., проф.</i>
<i>Абдуллаев Баҳром Исмоилов, ф-м.ф.д.</i>	<i>Садуллаев Азимбой, ф-м.ф.д., акад.</i>
<i>Абдуллаев Рашид Бабажонович, тиб.ф.д., проф.</i>	<i>Салаев Санъатбек Комилов, и.ф.д., проф.</i>
<i>Абдуҳалимов Баҳром Абдурахимович, т.ф.д., проф.</i>	<i>Сатарбаева Гуландаш Машариповна,</i>
<i>Азизова Гулчеҳра Азизовна, т.ф.д., проф.</i>	<i>ф.ф.ф.д.</i>
<i>Ашметов Назмет Каллиев, и.ф.д., акад.</i>	<i>Сатаров Каландар Абдуллаевич, б.ф.д., проф.</i>
<i>Бабаджанов Хушкун, ф.ф.н., проф.</i>	<i>Сирожов Ойбек Очилов, с.ф.д., проф.</i>
<i>Беканов Дағрон Жуманазарович, к.ф.д.</i>	<i>Сотиков Гойилназар, к/х.ф.д., проф.</i>
<i>Буриев Хасан Чўтбаевич, б.ф.д., проф.</i>	<i>Тожибаев Камилжон Шаробитдинов, б.ф.д., академик</i>
<i>Ганджаева Лола Атаназаровна, б.ф.д., проф.</i>	<i>Холлиев Аскар Эргашевич, б.ф.д., проф.</i>
<i>Давлетов Санжар Ражабович, тар.ф.д.</i>	<i>Холматов Бахтиёр Рустамович, б.ф.д.</i>
<i>Дурдиева Гавҳар Салаевна, арх.ф.д.</i>	<i>Чўпонов Отаназар Отожонович, ф.ф.д., доц.</i>
<i>Дўсчанов Бахтиёр, тиб.ф.д., проф.</i>	<i>Шакарбоев Эркин Бердиқуллович, б.ф.д., проф.</i>
<i>Ибрагимов Бахтиёр Тулаганович, к.ф.д., акад.</i>	<i>Эрматова Жамила Исмаиловна, ф.ф.н., доц.</i>
<i>Жуманиёзов Зоҳид Отабоевич, ф.ф.н., доц.</i>	<i>Энгчанов Рузумбой Абдуллаевич, б.ф.д., доц.</i>
<i>Кадирова Шахноза Абдухалиловна, к.ф.д., проф.</i>	<i>Ўразбоев Гаўрат Ўразалиевич, ф-м.ф.д.</i>
<i>Қўлиев Учқун Отобоевич, ф-м.ф.д.</i>	<i>Ўрозбоев Абдулла Дурдиевич, ф.ф.д.</i>
<i>Ламерс Жон, к/х.ф.д., проф.</i>	<i>Ҳажиева Мақсуда Султоновна, фал.ф.д.</i>
<i>Мейкл С. Энжел, б.ф.д., проф.</i>	<i>Ҳасанов Шодлик Бектўлатович, к.ф.н., к.и.х.</i>
<i>Мирзаев Сирожиддин Зайниевич, ф-м.ф.д., проф.</i>	<i>Худайберганаева Дурдона Сидиқовна, ф.ф.д., проф.</i>
<i>Пазилев Абдуваев, б.ф.д., проф.</i>	
<i>Рахимов Раҳим Атажанович, т.ф.д., проф.</i>	
<i>Рашидов Негмўрад Элмуродович, б.ф.н., доц.</i>	
<i>Рўзиев Рашид Юсуфович, тиб.ф.д., проф.</i>	

Хоразм Маъмун академияси ахборотномаси: илмий журнал.-№6/3 (90), Хоразм Маъмун академияси, 2022 й. – 209 б. – Босма нашрининг электрон варианты - <http://maimn.uz/uz/page/56>

ISSN 2091-573 X

Муассис: Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси минтақавий бўлими – Хоразм Маъмун академияси

МУНДАРИЖА
ФИЛОЛОГИЯ ФАКУЛТАТИ

Abdujabbarova F. Tog'ay Murod asarlari tilida qo'llanilgan metaforalar semantikasi	5
Abdirahimova G. Frazеologizmlar tasnifiga doir	7
Abdurasulova N. Remark va Nabi Jaloliddin asarlarida urush mavzusi tasviri	9
Amirova Z.O. "Heart" va "yurak" konseptlarining kognitiv va lingva-kulturologik xususiyatlari	10
Atadjanova S.R. The role of cognitive and linguistic factors in improving reading comprehension on the base of illustrated texts	12
Ashirmatova M.J. Agrar sohasi terminologik tizimining rus tilidagi antonimiyasi	14
Ashurova Sh. Sodda gap shaklining ikkinchi darajali bo'lak uyushib kelishiga ko'ra kengayishi	16
Bahodirova G.B. Davlat tilini rivojlantirishda sohaviy leksikaning o'rni	18
Baxranova D.U. Koreys va o'zbek tillarida ma'no ko'chish hodisasining o'xshash va farqli tomonlari	20
Baxronova M.A. Edgar Allan Po hikoyalari ruhiy kasalliklar	23
Baxranova M.R., Yandashева T. Shavkat Rahmon ijodida "inson" konseptining ifodalanishi	25
Bazarova Sh.Sh. Jamubiy Koreya feministik adabiyotining xususiyatlari	27
Eshquvatova G.N. O'zbek internet matnida janr turlari	31
Djalilova D.Z. Ahmad Yassaviy hikmatlarida payg'ambarlar obrazi	35
Gulimmetova S. Abduqayyum Yo'ldoshev qissalarida muhabbat manzaralari	37
Hamdamov U. O'zbekning simbolistik she'rlari xususida	39
Ibodullayev S.R. Тил масалаларининг ҳуқуқий таҳлилига доир адириқ мулоҳазалар	41
Ismoilov M.I. Synthesis of the eotosphere and nospHERE - a new qualitative stage of morality	44
Ismoilova M.Q., Nuffillayev B.U. Comprehensive paradigm of literary text analysis linguistics and adaptation to the learning process	46
Khujamberdieva G. Phraseological units with toponymic component in Uzbek-English languages	48
Maxmudjonzoda Z.D., Maxmidjonov Sh.D. Ideallikdan tubanlikkacha	49
Mansurova N.A. Marketing va menejment sohasida qo'llanadigan o'zbek tilidagi iqtisodiy terminlarining vujudga kelishi va bosqichlari	51
Matnazarov M.M. O'zbek tilshunosligida toponimika va urbanonimlarning o'rganilishi	53
Mahmudova N. So'z tarkibidagi morfemalarning sintaktik aloqalari	56
Mirjalilova M.J. Tabiat hodisalari komponentiga ega frazeologik birliklarning stilistik xususiyatlari	57
Mirjabov I.M. Alber Kamyu va Isajon Sulton asarlarida ijtimoiy hayot va inson konsepsiyasi	59
Olimova D.Z. About the mechanisms that provide understanding of the original text while speaking text in target language	61
Otamuratova M. Xosiyat Rustamova - ko'ngli osmonlarga intiq shoira	63
Polvanova N.M. O'zbek va ingliz tillarida qo'shma so'zlarning yasalishi, o'xshash va farqli tomonlari	65
Palatova S.Sh. Somerset Moening "Oy va sariq chaqa" asarida bosh qahramonning san'at yo'lidagi fidoiyligi tasviri	67
Qo'ziyoyeva G.S. Qadimgi turkiy tilda ko'plik qo'shimchalarining ifodalanish	70
Radjapova N.M., Jumaniyozova Sh.Z. Muvoqotdagi akt tiplari	72
Rajabboyeva F.R., Bekchonova H.D. Parameters of social linguistic research social linguistic research	74
Rajabov A.U., Jalilova L.J. The depiction of the teenagers' social life in "Harry Potter"	77
Rajabov A.U., Jalilova L.J. The role of psychologism in the development of a literary genre	80
Sabirova D.D., Sultanova D.A. The concept of pronunciation style in modern linguistics	83
Saparova M.R. Xolid Husaynning "Ming quyosh shu'lasi" (A thousand splendid suns) asarida qo'llanilgan yuklamalarning o'zbek va ingliz tillaridagi leksik-semantik va grammatik xususiyatlari	86
Toshquvatova M.A. Art of the chapter dedicated to the heritage of Alisher Navoi in the epic "Khamasa"	88
Tardiyeva G.A. O'zbek tilshunosligida his-hayajonni ifodalovchi til birliklarining o'rganilishi	91
Tursunov M., Ubaydullayeva M. Ingliz va o'zbek tillarida mbolag'aga asoslangan ba'zi bir frazeologik birliklarning lingvokognitiv tahlili	93
Xamidova T.R. Chet til darslarida qishloq yo'jaligi terminologiyalarining morfologik xususiyatlari	97
Xudoyberganov Y.I., Xo'jayeva Z.X., Qodirova X.B. Fransuz tilidagi zoonim komponentli frazeologik birliklarning strukturaviy tahlili	99
Yakubova M.K. Sociolinguistic significance of variability in language	102
Yuldasheva F.E. Expressions of linguistic politeness	103
Abdulraeva N.H. Пословица как жанр дискурса	105
Abdurahmonov A.A. Ренессанс насрий матндаги ижодий големи йўналтирувчи аждати	107
Abidova A. Inson ruhiy xalati va ifodalovchi sifatlar	109
Avezova G.S. X. Dustmuhommad "Bosor" romanida qahramonlararo munosabat	112
Avlaeva S.B. Neologizmlarning pand o'ylash omillari	114
Azamatov Y.P. Gastronomik diskursning lingvovadaniy xususiyatlari (tarajma aspektida)	116
Azimov T.A. Abdullo Qodiriyning utkan kunlar romani tarajmasida kategorizatsiya aspektining ujnig xos xususiyatlari	121

relationships between communicants, the sphere of communication, speech situation, communication goals, the nature of the content, the mood and emotional state of the communicants.

REFERENCES:

- Petranko A. D., Kirabskova D. M., Petranko D. A., Isaev E. Sh. Actual problems of linguistic variability in the aspect of world integration and globalization. - Simferopol: Phoenix Publishing House, 2011. - 274 p.
- Abaev V. I. Linguistics is a social science / V. I. Abaev // Vasily Ivanovich Abaev is 100 years old: [sb. articles on Iranian studies, general linguistics, Eurasian cultures]. - M.: Languages of Russian culture, 2001. - p. 257-264.
- Petranko D. A. The experience of studying the phono-stylistic variability of pronunciation on the material of the modern spoken language of Germany / D. A. Petranko // Uchenye zapiski Tavricheskogo natsionalnogo universiteta im. V. I. Vernadskiy. Ser. "Philology. Social Communications". - Simferopol, 2013. - V. 26 (65), No. 1. - P. 503.
- Schwitzer A. D. Towards the development of the conceptual apparatus of sociolinguistics / A. D. Schwitzer // Sociolinguistic research. - M.: Nauka, 1976. - p. 31-42.
- Zhirmunsky V. M. Theory of Literature. Poetics. Stylistics / Zhirmunsky V. M. - L.: Nauka, 1977. - P. 22.
- Avanesov R. I. Russian literary pronunciation / Avanesov R. I. - M.: Education, 1984. - 383 p.
- Vinogradov V. V. Problems of authorship and the theory of styles / Vinogradov V. V. - M.: Goslitizdat, 1961. - 614 p.
- Vinogradov V. V. Results of the discussion of questions of style // Vinogradov V. V. - M.: 1955. - No. 1. - P. 66.
- Ganiev Zh. V. Sociophonetics and phono stylistics. To the methodology of the experiment / Zh. V. Ganiev // Sociolinguistic research. - M.: Nauka, 1976. - p. 52-62.
- Prokhrvatilova O. A. To the question of the phono-stylistic paradigm of Russian sounding speech / O. A. Prokhrvatilova // Vestn. Volgograd state university Ser. 2, Linguistics. - 2002. - No. 2. - P. 58-63.
- Shcherba L. V. Language system and speech activity / Shcherba L. V. - M.: Editorial URSS, 2004. - 432 p.
- Vinogradov V. V. Problems of authorship and the theory of styles / Vinogradov V. V. - M.: Goslitizdat, 1961. - 614 p.
- Bulman L. L. Phonetics of the modern Russian language / Bulman L. L. - M.: Higher school, 1970. - 205 p.
- Panov M. V. About pronunciation styles / M. V. Panov // Development of the modern Russian language. - M.: Publishing House of the Academy of Sciences of the USSR, 1963. - P. 36.
- Gaiduchik S. M. On the phonetic styles of the modern German language / S. M. Gaiduchik // Philological Sciences. - M., 1972. - No. 4. - P. 24.
- Avanesov R.I. Russian literary pronunciation / Avanesov R.I. - M.: Education, 1972. - 415 p.
- Meinhold G. Deutsche Standardsprache: Lautschwächungen und Formstufen / Meinhold G. - Jena: Friedrich-Schiller-Universität, 1973. - p.147.
- Labov V. The social stratification of English in New York City / Labov V. - Washington, 1966. - P. 59.
- Karp V. I. Speech on the radio. Speech technique and language norm [Electronic resource] // Mirror of the scene. - 2013. - Journal access mode: <http://vkarp.com/2013/03/02/v-karp-speech-on-radio-tech...>
- Prokhrvatilova, O. A. Intonation and sound characteristics declamatory pronunciation style / O. A. Prokhrvatilova // Vestn. Volgograd state university Ser. 2, Linguistics. 2013. - No. 1 (17). - p. 22

UO'K 808.5

XOLID HUSAYNIYNING "MING QUYOSH SHU'LASI" (A THOUSAND SPLENDID SUNS) ASARIDA QO'LLANILGAN YUKLAMALARNING O'ZBEK VA INGLIZ TILLARIDAGI LEKSIK-SEMANTIK VA GRAMMATIK XUSUSIYATLARI

M.R.Saparova, o'qituvchi, Buxoro davlat universiteti, Buxoro

Annotatsiya. Maqolada o'zbek va ingliz yuklamalari haqida ma'lumotlar yoritilgan, hamda o'zbek va ingliz yuklamalar tahlili Amerika yozuvchisi Xolid Husayniyning o'zbek tiliga Rustam Jabborov tomonidan tarjima qilingan "Ming quyosh shu'lasi" (A Thousand Splendid Suns) asaridan olingan misollarda o'z aksini topgan.

Kalit so'zlar: yuklamalar, affiks yuklamalar, so'z yuklamalar, grammatika, leksika, yordamchi so'z, bog'lovchi so'z.

Аннотация. В статье приводится информация о узбекских и английских чистецах, а также примеры анализа узбекских и английских чистецах из книги американского писателя Халида Хусейни «Тысяча сияющих солнц», переведенной на узбекский язык Рустамом Джабборовым.

Ключевые слова: чистецы, аффиксные чистецы, словесные чистецы, грамматика, лексика, вспомогательное слово, союз.

Abstract. The article provides information on Uzbek and English particles, as well as the examples of analysis of Uzbek and English particles are reflected on examples from the work of the American writer Khalid Husayni, "A Thousand Splendid Suns" was translated into Uzbek by Rustam Jabborov.

Key words: particles, affix particles, word particles, grammar, vocabulary, auxiliary word, linking word.

Kirish. Tilda leksik ma'no anglatmaydigan yordamchi so'zlar borki, "ularning leksik ma'nolari grammatik, logik ekspressiv-ushubiy funkstiyalarga teng keladi" (V.V.Vinogradov); Shuning uchun bunday so'zlarni yordamchi so'z turlarining qaysi guruhiga kiritish yoki ma'no nozikliklari yuklayaptimi yoki gapda bog'lash va so'z ma'nolarini to'ldirish funkstiyalarini bajarayaptimi kabularga qarab belgilanadi. Shulardan kelib chiqib, Amerika yozuvchisi Xolid Husayniyning o'zbek tiliga Rustam Jabborov tomonidan tarjima qilingan "Ming quyosh shulasi" (A Thousand Splendid Suns) asaridan olingan yuklamalarni qiyosiy tahlilini misollar orqali bermoqchiman. O'zbek tilida mustaqil so'zlar orasidagi grammatik munosabatlarni ifodolovchi so'zlar yordamchi so'zlar deyiladi. Yordamchi so'zlar lug'aviy ma'noga ega emas, ular gapda biror gap bo'lagi vazifasini bajarmaydi, faqat grammatik munosabatlarni shakllantirish uchun xizmat qiladi. Yordamchi so'zlarga quyidagilar kiradi: ko'makchilar,

bog'lovchilar, yuklamalar. So'z yoki gapga qo'shimcha ma'no qo'shish uchun ishlatiladigan yordamchi so'zlar yuklamalar deyiladi.

Yuklamalar tuzilishiga ko'ra ikki xil:

- 1) Affiks yuklamalar: -mi, -chi, -a (-ya), -u (-yu), -oq, -yoq, -ku, -da, -dir, gina (-kina, qina)
- 2) So'z yuklamalar: faqat, axir, hatto, hattoki, ham, hayot, nahotki, xuddi, naq.

Yuklama qo'shimcha ma'no ifodalashiga ko'ra quyidagicha:

1. Kuchaytiruv va ta'kid yuklamalari: -ku, -u (-yu), -da, -oq (-yoq), axir, hatto, hattoki, ham.
2. So'roq yuklamalari: -mi, -chi, -a (-ya), nahot, nahotki.
3. Ayiruv va chegaralov yuklamalari: faqat, -gina (-kina, qina).

Bir va yolg'iz so'zlari faqat yuklamasi o'zida qo'llaniladi.

4. Aniqlovchi yuklamalari: naq, xuddi.
5. Gumon yuklamasi: -dir.

Yuklamalarning yozilishi quyidagicha:

1. -mi, -oq(-yoq), -gina (-kina, qina), -dir yuklamalari so'zlarga qo'shib yoziladi.
2. -chi, -ku, -u (-yu), -a (-ya), -da yuklamalari so'zlardan chiziqcha bilan ajratib yoziladi.
3. So'z yuklamalar alohida yoziladi.

Ingliz tilida esa yuklama - grammatik vazifani bajaradigan, lekin mutqin asosiy qismlariga (va'ni, ot, fe'l, ergash gap) mos kelmaydigan so'z. Yuklamalar o'zgar olmaydi. Misol, "to fly" so'zidagi "to" infinitivi yuklamaga misol bo'la oladi, garchi u predlog vazifasini ham bajara oladi, masalan,

I'm going to Spain next week

Ko'p so'zlarni yuklamalar sifatida tasvirlash mumkin, masalan, "and" va "but" kabi bog'lovchilar va "oh", "wow" kabi undov so'zlar. Fe'l iborani o'zgarishda yuklamalar tez-tez uchraydi, ularni yuklamalar bo'yicha o'qitish maqsadida guruhlash mumkin, masalan, "off", "on", "out" va boshqalar.

In, over va with kabi so'zlar predloglar hisoblanadi. Biz odatda makon yoki zamondagi munosabatlarni yoki ikki yoki undan ortiq odamlar, joylar yoki narsalar o'rtasidagi mantiqiy munosabatlarni ko'rsatish uchun predloglardan foydalanamiz. Predloglardan keyin ko'pincha ot so'z birlamasi, olmosh yoki fe'lning -ing shakli keladi. Yuklama - bu so'z, odatda qo'shimcha bo'lib, ibora hosil qilish uchun fe'lga qo'shiladi:

He looked up.

The plane took off.

Tahlil va natijalar. Yuklamalar haqidagi dastlabki ma'lumot J.Bo'ronovning "English Grammar" kitobida uchraydi. U. Tursunov, J. Muhtorov, Sh. Rahmanullayevlarning "Hozirgi o'zbek adabiy tili" sirtqi bo'lim talabalari uchun qo'llanmasida ham yuklamasi birlamasi bog'lovchilar qatorida talqin etiladi.

A.N. Kononovning «Грамматика современного узбекского литературного языка» kitobida ham bog'lovchi sifatida izohlanadi.

O'zbek tili grammatikasi, I tomida hamni birlamasi bog'lovchisi hamda kuchaytiruv va ta'kid yuklamasi deyiladi.

R. Rasulov ham yuklamalarning qo'llanilish o'rinlari va anglatgan ma'nolarini atroflicha yoritib bergan, hamda gaplarga qanday ma'no nozikliklari berishiga qarab: 1) ta'kid yoki kuchaytiruv yuklamasi; 2) to'siqsizlik yuklamasi; 3) birlamasi bog'lovchisi kabi turlarga ajratadi.

Muhokama. "Ming quyosh shu'lasi" asari mazmuni qahida gapiradigan bo'lsak, Afg'onistondagi sho'raviylar urushidan keyingi davr tasvirlangan va har uchta oilaning bittasida farzand dog'iga kuygan ota-onalar tasviri mavjudligi qahramonlarning mutqin, ruhiy holatlarida ko'rinib turadi. Yuklamalarni tahlil qiladigan bo'lsak, quyidagi parchada -chi tuzilishiga ko'ra affiks yuklama, ma'no ifodalashiga ko'ra so'roq yuklama hisoblanib, so'zga chiziqcha orqali qo'shiladi. -ku yuklamasi ham tuzilishiga ko'ra affiks yuklama bo'lib, ma'no ifodalashiga ko'ra kuchaytiruv ta'kid turiga kiradi va so'zga ham chiziqcha orqali qo'shiladi.

- *Buni taqib ko'chi, Maryamjo! Barakalla! Qara, naq malikaming o'zginasi bo'lding!*

- *Ko'chmanchilar lo'ilarning taqinchog'i-ku! Bunaga matohni ular odamlardan yig'ilgan chaqalarni eritib yasashadi. Qani, dadajoning qo'lidan halsa, tilla taqinchog' sovg'a qilsin-chi? Qayoqda? Otangda bunaga mar'dlikdan asar yo'q. (21-22 b.)*

Quyidagi parchalarda ham kuchaytiruv ta'kid yuklamalari misol tariqasida berilgan:

- *Otang qorasini ham ko'rsatmagandi-ku, - nutaqib ketgandi onasi. - O'shanda u o'zining uftalari bilan Taxti Safarda ot choptirib, o'ynab yurgan ekan, yer yutkur! (19 b.)*

- *Axir ularning xizmatkorlari bor-ku! - hayratlandi Maryam. - nega o'shalarni jo'natishmaydi?*

- *Otang shu tariqa o'z aybini yuvmoqchi-da, - izohlardi Nana. (14 b.)*

- *Aytganicha, uning ham boshiga og'ir musibat tushgan, - davom etdi Nargis. - O'n yil ilgari xotini tug'ruq payti daryodan o'tgan. Uch yil avval o'g'li ko'liga cho'hib ketgan.*

- *Bechoraga yomon jabr bo'pti-yu shu paytgacha o'ziga munosib xotin topolmagani uchun uylanmapti boyaqish! (37 b.)*

Yuqoridagi aytilganidek, kuchaytiruv va ta'kid yuklamalari tuzilishiga ko'ra affiks yuklama hisoblanadi va so'zga chiziqcha bilan alohida qo'shiladi.

Ushbu asar tahlili qilinayotganda so'z yuklamalari ham aniqlandi, masalan,

- *Axir... u qanday chiday oladi? Qichqirib yubordi Maryam.*

Doya ayol xuddi kimdir uni ayblayotgandek nutaqib ketdi.

- Nima, men atay qilyapmanmi? Men ham noilojman hozir.

- Bizga kerakli narsalarni berishmasa men nima qilishim kerak? Uyimdan olib kelolmayman-ku!(191 b.)

"Axir" tuzilishiga ko'ra so'z yuklamasi, ma'no ifodalashiga ko'ra kuchaytiruv va ta'kid yuklamasi bo'lib, alohida yoziladi.

Ingliz tilidagi yuklamalarni Xolid Husayniyning "A Thousand Splendid Suns" asarining inglizcha variantidagi misollar orqali ko'ramiz:

I want you to take me to your cinema. "Maryam said now. "I want to see the cartoon. I want to see the puppet boy." (p.19)

Yuqoridagi parchada "to" infinitivi yuklama vazifasida kelgan.

I'm the only one who loves you. I'm all you have in this world, Mariam, and when I'm gone you'll have nothing. You'll have nothing. You are nothing!" (p.19)

I'm all you have in this world, Mariam, and when I'm gone you'll have nothing. You'll have nothing. You are nothing! (p.27)

He always stopped by her room and poked his head in.

"You can't be sleeping already. It's only seven. Are you awake? Answer me. Come, now." (p.42)

Ushbu parchalarda "only" so'zi ayiruv va chegaralov yuklamasi va "all" olmoshi kuchaytiruv ma'noli yuklama turiga kiradi va gapning mazmunini kuchaytirib kelgan. Quyidagi parchalarda esa "up" va "off" predloglari fe'lga qo'shib, fe'l iborasini hosil qilgan va yuklama vazifasida kelgan:

He's a businessman, Mariam thought. Something has come up. (p.21)

"Bah! Boys get married and run off. Girls stay behind and take care of you when you're old" (p.45)

Quyidagi parchada "Oh" undov so'zi yuklama sifatida tasvirlangan:

"Oh, Mariam jo."

He sat next to her and cupped her face in his hands. "You go on and cry, Mariam jo. Go on. There is no shame in it. (p.26)

"The minarets! Oh, what beauty! What a gorgeous city!" "Boy is better, Mariam jan, they carry the family name." (p.45)

Quyidagi parchada inkor ma'noni bildiruvchi "not" yuklamasi qatnashgan:

"Actually," the mullah said, "she herself has to answer. And she should wait until I ask three times. The point is, he's seeking her, not the other way around." (p.35)

Xulosa. Xulosa o'rinda shuni aytishimiz mumkinki, yuklamalarning ma'nolari pragmatikaga ko'ra anglashiladi, ular ikki tilda mazmunan mos bo'lsa ham, shaklan turlicha hisoblanadi. Ingliz tilida: a) kuchaytiruv ma'nosini anglatuvchi (all, but, even, just, only, quite, simply, still, too, very) (emphatic or intensifying particles); b) ayiruv yoki chegaralovni anglatuvchi (only, alone, solely, merely, barely, almost, nearly, scarcely, hardly) yuklamalar (Limiting particles); c) birlashtiruvchi yoki umumlashtiruvchi (too, also) yuklamalar (Connecting particles); d) inkorni bildiruvchi (no, not, never) (Negative particles) yuklamalardir. o'zbek tilida esa ma'no anglatishiga ko'ra yuklamalar 5 ga bo'linadi, ular quyidagilar: 1. Kuchaytiruv va ta'kid yuklamalari: -ku, -u (-yu), -da, -oq (-yoq), axir, hatto, hattoki, ham. 2. So'roq yuklamalari: -mi, -chi, -a (-ya), nahot, nahotki. 3. Ayiruv va chegaralov yuklamalari: faqat, -gina (-kina, qina). Bir va yolg'iz so'zlari faqat yuklamasi o'rinda qo'llaniladi. 4. Amiqlovchi yuklamalari: naq, xuddi. 5. Gumon yuklamasi: -dir.

Yuklamalarni o'rnatish jarayonida, ular grammatik vazifani bajaradigan, lekin nutqning asosiy qismlariga mos kelmaydigan so'z ekanligiga amin bo'ldik.

REFERENCES:

1. Xolid Husayniy "Ming quyosh shu'lsi". Yangi sur avlodi. -T.:2016
2. Khaled Hosseini "A Thousand Splendid Suns". Penguin Group, New York. 2008
3. Sanjar Saliyevich Kurbanov, Mohigul Ramazonovna Saparova Badiiy asar jonibadorligini oshirishda qarg'ish anglatuvchi disfemizmlarning personajlar ustida berilishi // Academic research in educational sciences. 2021. №4.
4. Usmonova Zarina Habibovna. (2022). The Implementing Author's Vivid Speculation of the Technologically Advanced Era in the "I Robot" By Isaac Asimov. Eurasian Research Bulletin, 7, 63-65.
5. Yuldasheva Feruza Erkinovna. (2022). The Principle of Politeness in the English and Uzbek Languages. Eurasian Research Bulletin, 6, 65-70.

UDC 808.5

ART OF THE CHAPTER DEDICATED TO THE HERITAGE OF ALISHER NAVOI IN THE EPIC

"KHAMSA"

M.A. Toshquvatova, student, Samarkand State University, Samarkand

Annotatsiya. Alisher Navoiyning "Xamsa" asari ustozlarinikidan anchagina farq qiladi. Dostonlarining kompozitsiyasi an'anaviy qismlardan iborat bo'lsada, lekin unda keltirilgan fikrlar Navoiy shaxsiyati qanchalar mukammal ekanligidan dalolat beradi. Buni birgina me'rojga bag'ishlangan boblardan ham bilib olishimiz mumkin. Ushbu maqolada me'roj kechasi va Navoiyning ustozlari Nisomiy Ganjaviy va Xusrav Dehlaviy, Abdurrahmon Jomiy asarlaridagi me'roj turiga qanchalar hamohang ekanligi yoritilgan.

Kalit so'zlar: me'rojnomal boblar, me'roj voqeati, tarse, tashbeh, tamsil.

Аннотация. «Хамса» студента СамГУ Алишера Навои сильно отличается от своих учителей. Хотя композиция его былина состоит из традиционных частей, но выраженные в ней идеи показывают, насколько